Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (stora avdelningen)

den 25 februari 2025 *

”Begäran om förhandsavgörande – Konkurrens – Dominerande ställning – Artikel 102 FEUF – Digitala marknader – Onlineplattform – Ett företag i dominerande ställning som har utvecklat en onlineplattform vägrar att ge ett utomstående företag, som har utvecklat en applikation, tillträde till plattformen genom att se till att det råder interoperabilitet mellan onlineplattformen och applikationen – Bedömning av huruvida tillträde till en onlineplattform är oundgängligt – Verkningarna av det beteende som läggs det dominerande företaget till last – Objektiv motivering – Skyldighet för det dominerande företaget att utveckla en mall för en kategori applikationer i syfte att möjliggöra tillträde – Avgränsning av den relevanta marknaden i efterföljande led”

I mål C-233/23,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Consiglio di Stato (Högsta förvaltningsdomstolen, Italien) genom beslut av den 7 april 2023, som inkom till domstolen den 13 april 2023, i målet

Alphabet Inc.,

Google LLC,

Google Italy Srl

mot

Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato,

ytterligare deltagare i rättegången:

Enel X Italia Srl,

Enel X Way Srl

meddelar

DOMSTOLEN (stora avdelningen)

* Rättegångsspråk: italienska.

sammansatt av ordföranden K. Lenaerts, avdelningsordförandena F. Biltgen, K. Jürimäe, C. Lycourgos, I. Jarukaitis, M.L. Arastey Sahún, S. Rodin, A. Kumin, N. Jääskinen och D. Gratsias samt domarna E. Regan, I. Ziemele och O. Spineanu-Matei (referent),

generaladvokat: L. Medina,

justitiesekreterare: handläggaren C. Di Bella,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 23 april 2024,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– Alphabet Inc., Google LLC och Google Italy Srl, genom N. Latronico, M. Siragusa och M. Zotta, avvocati, samt A. Lamadrid de Pablo, abogado,

– Enel X Italia Srl och Enel X Way Srl, genom F. Cintioli och G. Lo Pinto, avvocati,

– Italiens regering, genom G. Palmieri, i egenskap av ombud, biträdd av L. Fiandaca och F. Sclafani, avvocati dello Stato,

– Greklands regering, genom V. Baroutas och K. Boskovits, båda i egenskap av ombud,

– Europeiska kommissionen, genom G. Conte och C. Sjödin, båda i egenskap av ombud,

– Eftas övervakningsmyndighet, genom C. Simpson och M. Sánchez Rydelski, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 5 september 2024 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 102 FEUF.

2 Begäran har framställts i ett mål mellan, å ena sidan, Alphabet Inc., Google LLC och Google Italy Srl och, å andra sidan, Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato (Konkurrensmyndigheten, Italien) (nedan kallad AGCM). Målet rör AGCM:s beslut att beivra dessa företags överträdelse av artikel 102 FEUF på grund av att de vägrat att göra onlineplattformen Android Auto (nedan kallad Android Auto), som erbjuds av dessa företag, interoperabel med en applikation som utvecklats av ett utomstående företag för att tillhandahålla laddningstjänster för elfordon.

Tillämpliga bestämmelser

3 I artikel 102 FEUF föreskrivs följande:

”Ett eller flera företags missbruk av en dominerande ställning på den inre marknaden eller inom en väsentlig del av denna är, i den mån det kan påverka handeln mellan medlemsstater, oförenligt med den inre marknaden och förbjudet.

Sådant missbruk kan särskilt bestå i att

a) direkt eller indirekt påtvinga någon oskäliga inköps- eller försäljningspriser eller andra oskäliga affärsvillkor,

b) begränsa produktion, marknader eller teknisk utveckling till nackdel för konsumenterna,

c) tillämpa olika villkor för likvärdiga transaktioner med vissa handelspartner, varigenom dessa får en konkurrensnackdel,

d) ställa som villkor för att ingå avtal att den andra parten åtar sig ytterligare förpliktelser som varken till sin natur eller enligt handelsbruk har något samband med föremålet för avtalet.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

4 Google är ett dotterbolag till Alphabet. Google kontrollerar Google Italy, som är hemmahörande i Italien.

5 Google har utvecklat Android OS som är ett operativsystem för mobila enheter från olika tillverkare. Detta system, som tillhandahålls med en öppen källkodslicens, kan i princip användas kostnadsfritt och ändras utan att det krävs något tillstånd.

6 Google lanserade Android Auto år 2015. Denna onlineplattform har utvecklats för mobila enheter som använder operativsystemet Android OS i syfte att göra det möjligt för användare att, direkt på skärmen till ett motorfordons infotainmentsystem, få åtkomst till applikationer som finns på dessa enheter.

7 För att respektive applikation ska kunna vara interoperabel med Android Auto och samtidigt förhindra tidskrävande och kostsamma tester, erbjuder Google, för respektive interoperabilitetslösning, lösningar för hela kategorier av applikationer i form av ”*templates*” (nedan kallade mallar). Dessa mallar gör det möjligt för utomstående att skapa versioner av sina egna applikationer som är interoperabla med Android Auto. I slutet av år 2018 fanns det mallar för multimedia- och meddelandeapplikationer. För att tillgodose behoven hos användare av navigationsapplikationer har Google också utvecklat eller förvärvat kart- och navigeringsapplikationer, såsom Google Maps och Waze, som är interoperabla med Android Auto. Google har dessutom i vissa fall gjort det möjligt för utomstående utvecklare att utveckla individuellt anpassade applikationer utan någon i förväg fastställd mall.

8 Enel X Italia Srl ingår i Enelkoncernen, som driver mer än 60 procent av de laddstationer som finns för elfordon i Italien, och tillhandahåller laddningstjänster för sådana fordon.

9 I maj 2018 lanserade Enel X Italia applikationen JuicePass, som erbjuds användare av mobila enheter som använder operativsystemet Android OS. JuicePass kan laddas ned på Google Play. Denna applikation erbjuder en rad funktioner för laddning av elfordon. Den gör det i synnerhet möjligt för användare att, på en karta, söka efter och boka laddstationer, överföra sökningen till applikationen Google Maps för att göra det möjligt att navigera till den valda laddstationen samt påbörja, avbryta och övervaka laddningen och sköta motsvarande betalning.

10 I september 2018 begärde Enel X Italia att Google skulle vidta de åtgärder som krävdes för att se till att Android Auto var interoperabel med JuicePass. Google vägrade att göra detta med motiveringen att multimedie- och meddelandeapplikationer var de enda applikationer från utomstående företag som kunde var interoperabla med Android Auto. Efter en ny begäran från Enel X Italia i december 2018, vägrade Google ånyo i januari 2019 att vidta dessa åtgärder. Google hänvisade till säkerhetsskäl och behovet av att, på ett rationellt sätt, kunna avsätta de resurser som krävdes för att skapa en ny mall.

11 Enel X Italia vände sig den 12 februari 2019 till AGCM och gjorde gällande att Googles beteende, som bestod i att på ett omotiverat sätt vägra att applikationen JuicePass användes via Android Auto, utgjorde ett åsidosättande av artikel 102 FEUF.

12 I oktober 2020 offentliggjorde Google en mall för utveckling av experimentella versioner av applikationer för laddning av elfordon som var interoperabla med Android Auto.

13 AGCM fann i beslut av den 27 april 2021 att Googles beteende, som bestod i att hindra och försena att applikationen JuicePass fanns tillgänglig på Android Auto, utgjorde missbruk av dominerande ställning i den mening som avses i artikel 102 FEUF. AGCM förelade bland annat Google att offentliggöra den slutliga versionen av mallen för utveckling av laddningsapplikationer för elfordon och att utveckla de eventuella funktioner som Enel X Italia hade angett vara nödvändiga och som saknades i den versionen. AGCM ålade även Alphabet, Google och Google Italy att solidariskt betala böter på 102 084 433,91 euro.

14 Alphabet, Google och Google Italy överklagade AGCM:s beslut till Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Regionala förvaltningsdomstolen i Lazio, Italien), som ogillade överklagandet i dess helhet.

15 Dessa företag överklagade den domen till Consiglio di Stato (Högsta förvaltningsdomstolen, Italien), som är hänskjutande domstol.

16 Den hänskjutande domstolen har angett att AGCM anser att Google, som svar på Enel X Italias begäran, inte hade tillhandahållit några lämpliga it-lösningar och således på ett omotiverat sätt hade hindrat och försenat att applikationen JuicePass blev tillgänglig på Android Auto. Den hänskjutande domstolen har preciserat att AGCM fann att Googles beteende, på grund av dess dominerande ställning, var av betydelse för att skydda konkurrensen och upprätthålla marknadsdynamiken, eftersom Google har en central roll när det gäller att möjliggöra för i synnerhet professionella användare, i förevarande fall apputvecklare, att få tillträde till den avnämarkrets som består av applikationernas slutanvändare. I synnerhet är frågan om vilka typer av applikationer som kan offentliggöras på Android Auto och dessa applikationers specifika kännetecken helt kontrollerad av Google. Detsamma gäller tidpunkten för bestämmandet och tillhandahållandet av de nödvändiga programmeringsverktygen.

17 Den hänskjutande domstolen har även påpekat att det enligt AGCM föreligger verklig konkurrens mellan applikationerna Google Maps och JuicePass, eftersom dessa båda applikationer erbjuder sök- och navigationstjänster avseende laddstationer för elfordon. Enligt AGCM föreligger det även potentiell konkurrens mellan nämnda applikationer, eftersom JuicePass erbjuder funktioner som är nya men som i framtiden skulle kunna integreras i Google Maps. Den hänskjutande domstolen har tillagt att AGCM fann att med hänsyn till den delvisa överlappning som råder mellan dessa applikationer och till att applikationen Google Maps är integrerad i Android Auto, medan applikationen JuicePass är utesluten därifrån, skulle Googles vägran kunna förstås som en vägran att möjliggöra interoperabilitet, något som är att likställa med avtalsvägran, vilken medför ett åsidosättande av principen om likvärdiga konkurrensvillkor genom att Googles applikation ges en otillbörlig fördel till nackdel för en applikation från en av Googles av konkurrenter.

18 Alphabet, Google och Google Italy har vid den hänskjutande domstolen bland annat gjort gällande att AGCM inte gjort en riktig bedömning av villkoren för att bedöma huruvida en leveransvägran utgör missbruk. Alphabet, Google och Google Italy har i huvudsak anfört att AGCM inte gjort någon bedömning av huruvida tillträde till Android Auto var oundgängligt för applikationen JuicePass. De har även påstått att Googles beteende var motiverat av objektiva och legitima skäl.

19 Dessa företag har dessutom hävdat att det beteende som läggs dem till last avser tillträde till Android Auto, och det krävdes därför – för att kunna konstatera att det förelåg missbruk av dominerande ställning – att den relevanta marknad på vilken Android Auto används avgränsades och att det slogs fast att den applikationen var dominerande på den marknaden. De anser dessutom att AGCM varken avgränsat den relevanta marknaden i efterföljande led eller slagit fast att Google hade en dominerande ställning på den marknaden. AGCM nöjde sig i stället med att redogöra för en ”konkurrenskontext” där navigeringsapplikationer konkurrerar med laddningsapplikationer för elfordon, utan att göra den bedömning som var nödvändig för att kunna dra slutsatsen att en sådan ”konkurrenskontext” utgjorde en relevant marknad i konkurrensrättsligt hänseende. Slutligen har de gjort gällande att det inte är möjligt att påstå att det föreligger ett konkurrensförhållande mellan Google Maps och JuicePass.

20 Den hänskjutande domstolen har angett att med hänsyn till de effekter som Googles beteende kan få inom den specifika ekonomiska sektor där det är aktuellt, så kan detta beteende utgöra en otillåten leveransvägran och strida mot artikel 102 FEUF.

21 Den hänskjutande domstolen har påpekat att Google, genom operativsystemet Android OS och Google Play, har en dominerande ställning på marknaden, eftersom Android Auto endast är en utveckling av detta operativsystem för ett motorfordons infotainmentsystem. Tillträde till Android Auto förefaller vara ”oundgängligt” för att Enel X Italia ska kunna erbjuda applikationer som slutanvändarna lätt och säkert kan använda när de kör ett motorfordon. Det ska i detta sammanhang inte bortses från att utvecklingen inom den digitala sektorn är snabb, vilket kan leda till att varor eller tjänster som ursprungligen utformats enbart för att underlätta användningen av redan befintliga varor betraktas som ”nödvändiga”.

22 Enligt den hänskjutande domstolen förefaller Googles beteende potentiellt kunna sätta konkurrensen på marknaden ur spel. Det skulle nämligen, med hänsyn till de kännetecken som präglar digitala marknader, kunna hävdas att om applikationen JuicePass inte gavs tillträde till Android Auto skulle den applikationen förlora allt intresse för konsumenterna och ett sådant beteende skulle således kunna leda till att användarna hindras från att få tillgång till en bättre produkt för vilken det finns en potentiell efterfrågan. Det förefaller dessutom inte uteslutet att en

befintlig generisk applikation, nämligen Google Maps, skulle kunna inkorporera de funktioner som är specifika för JuicePass. Googles vägran att lämna Enel X Italia tillträde förefaller inte heller ha stöd i några verkliga, objektiva skäl.

23 Den hänskjutande domstolen anser därför att det, för att kunna avgöra det mål som är anhängigt vid den, är nödvändigt att klargöra tolkningen av artikel 102 FEUF och framför allt den rättspraxis som följer av domen av den 26 november 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569), avseende ett dominerande företags vägran att ge tillträde till en infrastruktur. Den hänskjutande domstolen anser att denna rättspraxis inte förefaller vara direkt tillämpligt i förevarande fall, och frågar sig huruvida de specifika kännetecken som präglar digitala marknaders funktion innebär att det är motiverat att avvika från de villkor som ställs upp i den domen i ett sådant fall som den domstolen har att pröva, eller att det i vart fall är motiverat att göra en flexibel tolkning av dem. Den hänskjutande domstolen hyser även tvivel om det sätt på vilket konkurrensmyndigheterna ska avgränsa de relevanta marknaderna i ett sådant fall av vägran att ge tillträde som den har att pröva.

24 Mot denna bakgrund beslutade Consiglio di Stato (Högsta förvaltningsdomstolen) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till EU-domstolen:

”1) Ska kravet på oumbärlighet av den produkt som ett företag vägrar att leverera, med avseende på artikel 102 FEUF, tolkas så, att tillträde till denna produkt måste vara oundgänglig för att driva en viss verksamhet på en närliggande marknad, eller räcker det att tillträdet till denna produkt är oundgänglig för en kostnadseffektivare användning av de produkter eller tjänster som erbjuds av det företag som har gjort en framställan om tillgång, i synnerhet för det fall huvudsyftet med den produkt som leveransvägran avser är att göra befintliga produkter eller tjänster enklare och kostnadseffektivare att använda?

2) Kan det, i händelse av ett beteende som kvalificeras som leveransvägran, anses föreligga ett missbruk i den mening som avses i artikel 102 FEUF i en kontext där, oaktat det faktum att tillträde inte getts till den berörda produkten, (i) det företag som har gjort en framställan om tillträde redan drev verksamhet på marknaden och fortsatte att växa på samma marknad under hela perioden för det påstådda missbruket och (ii) andra konkurrenter till det företag som har gjort framställan om tillträde fortsatte att driva verksamhet på marknaden?

3) Ska artikel 102 FEUF, i ett fall avseende missbruk bestående i en vägran att ge tillgång till en produkt eller en tjänst som påstås vara oundgänglig, tolkas så, att den omständigheten att produkten eller tjänsten inte fanns vid tidpunkten för framställan om leverans ska beaktas som ett objektivt skäl för vägran, eller är en konkurrensmyndighet åtminstone tvungen att på grundval av objektiva uppgifter göra en analys av den tid som ett dominerande företag behöver för att utveckla den produkt eller den tjänst som framställan om tillgång avser, eller måste det dominerande företaget, med hänsyn till det ansvar som detta företag har på marknaden, ge det företag som har gjort framställan om tillträde besked om tidsåtgången för att utveckla produkten?

4) Ska artikel 102 FEUF tolkas så, att ett dominerande företag som har kontroll över en digital plattform kan vara skyldigt att ändra sina produkter, eller att utveckla nya produkter, för att företag som gör en framställan härom ska kunna få tillträde till dessa produkter? Ska ett dominerande företag i så fall beakta de krav som gäller generellt på marknaden eller de krav som framställs av det enskilda företag som har gjort en framställan om att få tillträde till en produkt eller tjänst som påstås vara oundgänglig, eller ska det dominerande företaget

åtminstone, med hänsyn till sitt särskilda ansvar på marknaden, i förväg fastställa objektiva kriterier för bedömningen av eventuella framställningar om tillträde och för den prioritetsordning i vilken företaget kommer att sortera dessa framställningar?

5) Ska artikel 102 FEUF, i händelse av ett missbruk bestående i vägran att ge tillträde till en produkt eller en tjänst som påstås vara oundgänglig, tolkas så, att en konkurrensmyndighet i förväg ska definiera och avgränsa den relevanta marknad i efterföljande led som är föremål för missbruket, och räcker det att en potentiell marknad avgränsas?”

Huruvida begäran om förhandsavgörande kan tas upp till prövning

25 Enel X Italia anser att begäran om förhandsavgörande inte kan tas upp till prövning, eftersom ett svar från EU-domstolen på de ställda frågorna inte är nödvändigt för att avgöra det nationella målet. Den hänskjutande domstolen har nämligen redan bildat sig en uppfattning om i vilken riktning den avser att döma och har inte bett EU-domstolen att skingra några tvivel om tolkningen av artikel 102 FEUF, utan har i stället bett den att meddela ett avgörande som bekräftar denna uppfattning och som kan tjäna som prejudikat i framtida mål eller ärenden som ger upphov till frågor som är identiska med dem som aktualiserats i det nationella målet.

26 Av fast rättspraxis i fråga om det samarbete mellan EU-domstolen och de nationella domstolarna som införts genom artikel 267 FEUF framgår att det uteslutande ankommer på den nationella domstolen, vid vilken målet anhängiggjorts och vilken har ansvaret för det rättsliga avgörandet, att mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i målet bedöma såväl om ett förhandsavgörande är nödvändigt för att döma i saken som relevansen av de frågor som ställs till EU-domstolen. EU-domstolen är följaktligen i princip skyldig att meddela ett förhandsavgörande när de frågor som ställts avser tolkningen av unionsrätten (dom av den 4 oktober 2024, Bezirkshauptmannschaft Landeck (Försök att bereda sig tillgång till personuppgifter som finns lagrade i en mobiltelefon), C-548/21, EU:C:2024:830, punkt 46 och där angiven rättspraxis).

27 Av detta följer att en fråga om tolkningen eller giltigheten av unionsrätten presumeras vara relevant. En sådan fråga får bara avvisas då det är uppenbart att den begärda tolkningen eller giltighetsbedömningen av unionsrätten inte har något samband med de verkliga omständigheterna eller saken i det nationella målet eller då frågeställningen är hypotetisk eller EU-domstolen inte har tillgång till sådana uppgifter om de faktiska eller rättsliga omständigheterna som är nödvändiga för att kunna ge ett användbart svar på den fråga som ställts till den (dom av den 4 oktober 2024, Bezirkshauptmannschaft Landeck (Försök att bereda sig tillgång till personuppgifter som finns lagrade i en mobiltelefon), C-548/21, EU:C:2024:830, punkt 47 och där angiven rättspraxis).

28 I förevarande fall framgår det av beslutet om hänskjutande, för det första, att det nationella målet avser tillämpningen av artikel 102 FEUF på grund av Googles vägran att efterkomma en begäran från ett utomstående företag om att möjliggöra interoperabilitet mellan en applikation som detta företag har utvecklat och en onlineplattform som Google har utvecklat och, för det andra, att den hänskjutande domstolen fråga sig hur artikel 102 FEUF ska tolkas vid en sådan vägran. Den hänskjutande domstolens frågor avser närmare bestämt följande: 1) tolkningen av begreppet ”oundgänglig” med avseende på tillgång till den vara eller tjänst som är föremål för leveransvägran, 2) frågan om verkningarna av det beteende som lagts det dominerande företaget

till last, 3) tolkningen av den ”objektiva motivering” och de eventuella skyldigheter som det företaget har att fullgöra och 4) frågan om avgränsningen av den relevanta marknad på vilken de konkurrensbegränsande verkningarna skulle kunna uppkomma.

29 I beslutet om hänskjutande anges dessutom de exakta skälen till att den hänskjutande domstolen anser det vara oklart hur artikel 102 FEUF ska tolkas och till att den anser det nödvändigt att ställa tolkningsfrågor till EU-domstolen.

30 Mot denna bakgrund är det inte uppenbart att den begärda tolkningen av artikel 102 FEUF saknar samband med de verkliga omständigheterna eller saken i det nationella målet, eller att frågan skulle vara hypotetisk.

31 Såsom det erinras om i punkt 18 i Rekommendationerna till nationella domstolar om begäran om förhandsavgörande (EUT C, C/2024/6008), vilken i detta avseende har samma lydelse som punkt 18 i de rekommendationer som offentliggjordes år 2019 (EUT C 380, 2019, s. 1), kan den hänskjutande domstolen redogöra för hur den anser att de ställda frågorna ska besvaras. Detta påverkar emellertid inte spörsmålet huruvida frågorna kan tas upp till prövning.

32 Begäran om förhandsavgörande kan följaktligen tas upp till prövning.

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

33 Det följer av fast rättspraxis att det enligt det förfarande för samarbete mellan nationella domstolar och EU-domstolen som införts genom artikel 267 FEUF ankommer på EU-domstolen att ge den nationella domstolen ett användbart svar, som gör det möjligt för den domstolen att avgöra det mål som den ska pröva. I detta syfte kan EU-domstolen behöva omformulera de frågor som hänskjutits. Det ankommer på EU-domstolen att utifrån samtliga uppgifter som den nationella domstolen har lämnat, och i synnerhet utifrån skälen i begäran om förhandsavgörande, avgöra vilka delar av unionsrätten som behöver tolkas med hänsyn till saken i målet (dom av den 30 april 2024, M.N. (Encrochat), C-670/22, EU:C:2024:372, punkt 78 och där angiven rättspraxis).

34 I förevarande fall har den hänskjutande domstolen, såsom framgår av begäran om förhandsavgörande, utgått från att Android Auto utgör en infrastruktur inom den digitala sektorn och att Google hade en dominerande ställning på den marknad där Android Auto ingår vid tidpunkten för genomförandet av det beteende som läggs klagandena i det nationella målet till last, vilket består i att inte tillåta att en applikation som utvecklats av ett utomstående företag är interoperabel med Android Auto. EU-domstolen erinrar om att i ett förfarande enligt artikel 267 FEUF, som grundar sig på en tydlig funktionsfördelning mellan de nationella domstolarna och EU-domstolen, är den nationella domstolen ensam behörig att fastställa och bedöma omständigheterna i det nationella målet (dom av den 18 april 2024, Heureka Group (Prisjämförelsetjänster på internet), C-605/21, EU:C:2024:324, punkt 66 och där angiven rättspraxis).

35 Det framgår även av begäran om förhandsavgörande att den hänskjutande domstolen frågar sig huruvida det – med hänsyn till de specifika kännetecken som präglar det sätt som de digitala marknader som berörs av ett sådant fall som det som är aktuellt i det nationella målet fungerar

på och med beaktande av den funktion som en sådan onlineplattform som Android Auto fyller – saknas skäl att avvika från, eller i vart fall företa en flexibel tolkning av, de villkor som bland annat ställs upp i domen av den 26 november 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569), med avseende på tillämpningen av artikel 102 FEUF på ett beteende som består i att ett dominerande företag som har utvecklat en onlineplattform vägrar att, på begäran av ett utomstående företag, lämna tillträde till onlineplattformen genom att se till att plattformen är interoperabel med en applikation som utvecklats av det utomstående företaget – det vill säga en vägran att se till att onlineplattformen är interoperabel med nämnda applikation.

36 Den hänskjutande domstolen ska således anses ha ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 102 FEUF ska tolkas så, att en vägran från ett dominerade företag som har utvecklat en onlineplattform att – på begäran av ett utomstående företag – se till att denna onlineplattform är interoperabel med en applikation som utvecklats av det utomstående företaget kan utgöra missbruk av dominerande ställning, även om plattformen inte är oundgänglig för att kunna driva applikationen affärsmässigt på en marknad i efterföljande led, men kan göra applikationen attraktivare för konsumenterna.

37 Artikel 102 FEUF förbjuder att ett eller flera företag missbrukar en dominerande ställning på den inre marknaden eller inom en väsentlig del av denna, i den mån det kan påverka handeln mellan medlemsstater. Denna artikel syftar till att förhindra att konkurrensen begränsas till nackdel för allmänintresset samt de enskilda företagens och konsumenternas intressen, genom att beivra sådana beteenden av företag i dominerande ställning som begränsar pris- och prestationskonkurrens och som således kan leda till direkt skada för konsumenterna eller som hindrar eller snedvrider konkurrensen och således kan orsaka konsumenterna indirekt skada (dom av den 10 september 2024, Google och Alphabet/kommissionen (Google Shopping), C-48/22 P, EU:C:2024:726, punkt 87 och där angiven rättspraxis).

38 Härmed avses beteenden som, på en marknad där konkurrensen redan är försvagad till följd av att ett eller flera företag med dominerande ställning är verksamma på den, hindrar att den befintliga konkurrensen på marknaden upprätthålls eller utvecklas genom att andra metoder används än sådana som räknas till pris- och prestationskonkurrens mellan företag (dom av den 10 september 2024, Google och Alphabet/kommissionen (Google Shopping), C-48/22 P, EU:C:2024:726, punkt 88 och där angiven rättspraxis).

39 När det gäller ageranden som består i en vägran att ge tillträde till en infrastruktur som ett dominerande företag har utvecklat för sin egen verksamhet och som ägs av detta företag, framgår det av domstolens praxis att en sådan vägran kan utgöra missbruk av dominerande ställning inte bara under förutsättning att denna vägran är ägnad att sätta konkurrensen på den relevanta marknaden från den konkurrent som ansökt om tillträde ur spel och att den inte objektivt kan motiveras, utan även under förutsättning att infrastrukturen i sig är oundgänglig för att kunna bedriva verksamhet på denna marknad, i den meningen att det inte finns något verkligt eller potentiellt substitut för denna infrastruktur (se, för ett liknande resonemang, dom av den 26 november 1998, Bronner, C-7/97, EU:C:1998:569, punkt 41, och dom av den 10 september 2024, Google och Alphabet/kommissionen (Google Shopping), C-48/22 P, EU:C:2024:726, punkt 89 och där angiven rättspraxis).

40 Det ska erinras om att domstolen uppställde dessa villkor, i punkt 41 i domen av den 26 november 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569), med hänsyn till de särskilda omständigheterna i det målet. Där var det fråga om att ett dominerande företag vägrade att ge en konkurrent tillgång till en infrastruktur som företaget hade utvecklat för sin egen verksamhet,

men däremot inte om något annat beteende (dom av den 25 mars 2021, Deutsche Telekom/kommissionen, C-152/19 P, EU:C:2021:238, punkt 45, och dom av den 10 september 2024, Google och Alphabet/kommissionen (Google Shopping), C-48/22 P, EU:C:2024:726, punkt 90 och där angiven rättspraxis).

41 Konstaterandet att ett dominerande företag har missbrukat sin ställning på grund av en vägran att ingå avtal med en konkurrent leder nämligen till att detta företag tvingas att ingå avtal med denna konkurrent. En sådan kontraheringsplikt innebär dock inskränkningar av i synnerhet avtalsfriheten och det dominerande företagets rätt till egendom, eftersom ett företag, även om det är dominerande, i princip har rätt att vägra att ingå avtal och att utnyttja den infrastruktur som det har utvecklat för den egna verksamhetens behov (dom av den 25 mars 2021, Deutsche Telekom/kommissionen, C-152/19 P, EU:C:2021:238, punkt 46, och dom av den 10 september 2024, Google och Alphabet/kommissionen (Google Shopping), C-48/22 P, EU:C:2024:726, punkt 91).

42 Även om fastställandet av att ett företag har missbrukat sin dominerande ställning på grund av en vägran att ingå avtal med en konkurrent, i ett kortsiktigt perspektiv, leder till att konkurrensen gynnas, är det däremot på lång sikt generellt sett fördelaktigt för konkurrensutvecklingen och i konsumenternas intresse att möjliggöra för ett företag att för dess egen verksamhet förbehålla sig rätten att använda infrastruktur som det har utvecklat för sina egna behov. Om tillträde till en produktions-, inköps- eller distributionsanläggning gavs för lättvindigt, skulle det inte finnas några incitament för konkurrenterna att skapa konkurrerande anläggningar. Ett dominerande företag skulle dessutom vara mindre benäget att investera i effektiv infrastruktur om det, enbart på begäran av en av dess konkurrenter, kunde se sig tvingat att dela med sig med konkurrenterna av vinsterna från sina egna investeringar (se, för ett liknande resonemang, dom av den 25 mars 2021, Deutsche Telekom/kommissionen, C-152/19 P, EU:C:2021:238, punkt 47, och dom av den 25 mars 2021, Slovak Telekom/kommissionen, C-165/19 P, EU:C:2021:239, punkt 47).

43 Följaktligen är det, såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 30 i sitt förslag till avgörande, i synnerhet behovet av att upprätthålla incitamenten för företag i dominerande ställning att till gagn för konsumenterna investera i utvecklingen av kvalitetsprodukter eller kvalitetstjänster som ligger till grund för tillämpningen av de villkor som det erinrats om i punkt 39 ovan för det fall ett företag med dominerande ställning har utvecklat en infrastruktur för sin egen verksamhet och äger denna infrastruktur.

44 Domstolen har i punkt 41 i domen av den 26 november 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569), ställt upp villkoret att en infrastruktur ska vara oundgänglig för att den som begär tillträde ska kunna bedriva sin verksamhet, i den meningen att det inte finns något verkligt eller potentiellt substitut för infrastrukturen. Detta villkor gäller däremot inte, såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 35 i sitt förslag till avgörande, när ett dominerande företag har utvecklat en infrastruktur inte enbart för den egna verksamhetens behov, utan i avsikt att göra det möjligt för utomstående företag att använda denna infrastruktur.

45 I ett sådant fall motiverar nämligen varken upprätthållandet av avtalsfriheten, det dominerande företagets rätt till egendom eller behovet att upprätthålla incitamenten för det företaget att investera i utvecklingen av kvalitetsprodukter eller kvalitetstjänster att kvalificeringen av en vägran att lämna ett utomstående företag tillträde till en infrastruktur som missbruk av dominerande ställning, i den mening som avses i artikel 102 FEUF, är begränsad endast till de fall där denna vägran innebär att det är omöjligt för det utomstående företaget att bedriva sin verksamhet genom att utveckla ett lönsamt utbud på en angränsande marknad.

46 Det räcker i detta avseende att konstatera att om den kostnad som ett dominerande företag haft för att utveckla en sådan infrastruktur lagts ned i avsikt att infrastrukturen ska kunna användas av utomstående företag och inte enbart för det dominerande företagets egen verksamhet, innebär ett krav att detta företag ska ge ett utomstående företag tillträde till infrastrukturen inte en förändring i grunden av den ekonomiska modell som styrt utvecklingen av infrastrukturen i fråga.

47 Av detta följer att det, för att avgöra huruvida de villkor som domstolen ställde upp i punkt 41 i domen av den 26 november 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569), är tillämpliga i ett mål som rör vägran att ge tillträde till en infrastruktur, måste det fastställas huruvida infrastrukturen utvecklats av det dominerande företaget enbart för dess egen verksamhet och om den ägs av det företaget eller huruvida det motsatta gäller och infrastrukturen har utvecklats i syfte att utomstående företag ska kunna använda den, något som bekräftas av den omständigheten att det dominerande företaget redan gett tillträde till infrastrukturen åt utomstående företag.

48 I förevarande fall framgår det av beslutet om hänskjutande att Google gett utomstående företag tillträde till Android Auto. Google har gjort denna onlineplattform kompatibel med kategorier av applikationer och även med specifika applikationer som utvecklats av utomstående företag. En onlineplattform som är avsedd att göra det möjligt att, på ett motorfordons infotainmentsystem, använda applikationer som utvecklats bland annat av tredje parter och som laddats ned på användarnas mobila enheter kan inte anses ha skapats enbart för det dominerande företagets behov.

49 Med förbehåll för den hänskjutande domstolens prövning framgår det således att Google inte utvecklat Android Auto enbart för sin egen verksamhet, eftersom tillträde till denna onlineplattform var öppet för utomstående företag. Detta innebär att det villkor som EU-domstolen ställt upp i punkt 41 i domen av den 26 november 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569), nämligen att tillträde är oundgängligt för att den som efterfrågar tillgång ska kunna bedriva sin verksamhet, inte är tillämpligt vid prövningen av huruvida en vägran av ett företag, som utvecklat en onlineplattform, att ge ett utomstående företag, som utvecklat en applikation, tillträde till onlineplattformen genom att se till att denna plattform är interoperabel med applikationen utgör ett missbruk av dominerande ställning i den mening som avses i artikel 102 FEUF.

50 Av detta följer att en sådan vägran kan utgöra missbruk av dominerande ställning, även om onlineplattformen inte är oundgänglig för att kunna driva den aktuella applikationen affärsmässigt på en marknad i efterföljande led, i den betydelsen att det saknas något verkligt eller potentiellt substitut för användning av applikationen via plattformen.

51 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkterna 46 och 48 i sitt förslag till avgörande, ska det nämligen i ett sådant fall – mot bakgrund av den rättspraxis som det erinrats om i punkterna 38 och 39 i nämnda dom – fastställas huruvida den vägran från det dominerande företag som äger den aktuella onlineplattformen att lämna tillträde till plattformen åt ett utomstående företag, som utvecklat en applikation, genom att se till att plattformen är interoperabel med applikationen, får till verklig eller potentiell effekt att det blir omöjligt att på marknaden utveckla en produkt eller tjänst som, åtminstone potentiellt, konkurrerar med en produkt eller tjänst som det dominerande företaget tillhandahåller eller kan tillhandahålla, eller att utvecklingen av en sådan produkt eller tjänst förhindras eller försenas, samt huruvida nämnda vägran utgör ett beteende som inskränker pris- och prestationskonkurrens och således kan skada konsumenterna.

52 Mot bakgrund av det anförda ska den första frågan besvaras enligt följande. Artikel 102 FEUF ska tolkas så, att en vägran från ett dominerade företag som har utvecklat en onlineplattform att – på begäran av ett utomstående företag – se till att denna onlineplattform är interoperabel med en applikation som utvecklats av det utomstående företaget kan utgöra missbruk av dominerande ställning, även om plattformen inte är oundgänglig för att kunna driva applikationen affärsmässigt på en marknad i efterföljande led, men kan göra applikationen attraktivare för konsumenterna, när plattformen i fråga inte har utvecklats av det dominerande företaget enbart för den egna verksamheten.

Den andra frågan

53 Den hänskjutande domstolen har ställt den andra frågan för att få klarhet i huruvida artikel 102 FEUF ska tolkas så, att den omständigheten att såväl det företag som har utvecklat en applikation och begärt att ett dominerande företag ska se till att en onlineplattform som det sistnämnda företaget äger är interoperabel med applikationen, som det förstnämnda företagets konkurrenter har fortsatt att vara aktiva på den marknad som applikationen ingår i och har byggt upp sina positioner på den marknaden, trots att de inte haft sådan interoperabilitet, i sig kan visa att det dominerande företagets vägran att efterkomma denna begäran inte kunde få några konkurrensbegränsande verkningar.

54 För att ett beteende i ett visst fall ska kunna anses utgöra ”missbruk av en dominerande ställning” i den mening som avses i artikel 102 FEUF, är det som huvudregel nödvändigt att visa att beteendet, genom att det aktuella företaget använder andra metoder än dem som räknas till pris- och prestationskonkurrens mellan företag, får till verklig eller potentiell effekt att begränsa konkurrensen genom att utestänga lika effektiva konkurrerande företag från den eller de relevanta marknaderna eller genom att förhindra dessa företags utveckling på dessa marknader, varvid det ska påpekas att dessa marknader kan vara såväl den marknad där den dominerande ställningen utövas som anknutna eller närliggande marknader där beteendet kan få verklig eller potentiell effekt (dom av den 10 september 2024, Google och Alphabet/kommissionen (Google Shopping), C-48/22 P, EU:C:2024:726, punkt 165 och där angiven rättspraxis).

55 För att ett dominerande företags beteende ska kvalificeras som missbruk krävs det inte att det visas att det dominerande företagets syfte att utestänga dess konkurrenter från den relevanta marknaden har uppnåtts, och således att det föreligger en konkret utestängningseffekt på marknaden. Artikel 102 FEUF syftar nämligen till att beivra ett eller flera företags missbruk av en dominerande ställning på den inre marknaden eller inom en väsentlig del av denna, oberoende av om ett sådant missbruk har visat sig vara framgångsrikt eller inte (se, för ett liknande resonemang, dom av den 12 maj 2022, Servizio Elettrico Nazionale m.fl., C-377/20, EU:C:2022:379, punkt 53 och där angiven rättspraxis).

56 En konkurrensmyndighet kan således konstatera en överträdelse av artikel 102 FEUF genom att visa att det aktuella beteendet, under den tid då det genomfördes, hade förmågan att – under omständigheterna i det aktuella fallet – begränsa pris- och prestationskonkurrensen, trots att det inte hade någon verkan (dom av den 19 januari 2023, Unilever Italia Mkt. Operations, C-680/20, EU:C:2023:33, punkt 41).

57 Detta ska emellertid i princip visas med stöd av konkreta bevis som, på ett sätt som inte är helt hypotetiskt, styrker att det aktuella förfarandet rent faktiskt kan medföra sådana verkningar, varvid tvivel i detta hänseende ska tolkas till fördel för det företag som använt sig av ett sådant förfarande (dom av den 19 januari 2023, Unilever Italia Mkt. Operations, C-680/20, EU:C:2023:33, punkt 42 och där angiven rättspraxis).

58 Bibehållandet av samma grad av konkurrens på den relevanta marknaden, eller till och med en utveckling av konkurrensen på den marknaden, betyder nämligen inte nödvändigtvis att det aktuella beteendet inte kan ha konkurrensbegränsande verkningar, eftersom avsaknaden av konkurrensbegränsande verkningar kan vara resultatet av andra orsaker och bland annat bero på förändringar som skett på den relevanta marknaden sedan det aktuella beteendet inletts eller på att det dominerande företaget inte med framgång kunnat genomföra den strategi som ligger till grund för beteendet (dom av den 12 maj 2022, Servizio Elettrico Nazionale m.fl., C-377/20, EU:C:2022:379, punkt 54). I synnerhet gäller, för det första, att frågan huruvida det aktuella beteendet utgör missbruk inte kan vara beroende av vilken förmåga som konkurrenterna på den relevanta marknaden har att förmildra de konkurrensbegränsande verkningarna och, för det andra, att det inte kan uteslutas att konkurrensen på den relevanta marknaden hade kunnat utvecklas ytterligare om det aktuella beteendet inte hade förekommit.

59 Google har i förevarande fall åberopat den omständigheten att Enel X Italia och det företagets konkurrenter bibehållit sin närvaro på den marknad i vilken applikationen JuicePass ingår och att de till och med ökat sin närvaro på den marknaden. Detta betyder inte i sig att Googles vägran att lämna tillträde till Android Auto inte kunnat ha konkurrensbegränsande verkningar. Denna omständighet kan – med förbehåll för att den går att styrka, vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att kontrollera – dock utgöra ett indicium på att det beteende som Google lagts till last i det nationella målet inte kunde ge upphov till de påstådda utestängningseffekterna.

60 Med avseende på en laddningstjänstapplikation för motorfordon, såsom den applikation som är aktuell i det nationella målet, kan relevanta omständigheter bland annat vara omständigheter som visar attraktiviteten av en applikation som JuicePass, försedd med de ovan i punkt 9 beskrivna funktionerna, för användare av elfordon, och detta oaktat att applikationen inte kan användas på sådana fordons infotainmentsystem via Android Auto.

61 Mot bakgrund av det anförda ska den andra frågan besvaras enligt följande. Artikel 102 FEUF ska tolkas så, att den omständigheten att såväl det företag som har utvecklat en applikation och begärt att ett dominerande företag ska se till att en onlineplattform som det sistnämnda företaget äger är interoperabel med applikationen, som det förstnämnda företagets konkurrenter har fortsatt att vara aktiva på den marknad som applikationen ingår i och har byggt upp sina positioner på den marknaden, trots att de inte haft sådan interoperabilitet, visar inte i sig att det dominerande företagets vägran att efterkomma denna begäran inte kunde få några konkurrensbegränsande verkningar. Det ska – mot bakgrund av samtliga relevanta faktiska omständigheter – bedömas huruvida det dominerande företagets beteende var ägnat att hindra upprätthållandet eller utvecklingen av konkurrensen på den relevanta marknaden.

Den tredje och den fjärde frågan

62 För det första framgår det av begäran om förhandsavgörande att Google tog emot en begäran från Enel X Italia om att en applikation som det företaget hade utvecklat skulle kunna användas via Android Auto. Detta förutsatte att Google utvecklade en mall för att möjliggöra interoperabilitet

mellan laddningstjänstapplikationer för elfordon och plattformen Android Auto. Såsom den hänskjutande domstolen har redogjort för kom Google visserligen senare att utveckla en mall för experimentella versioner av laddningsapplikationer för elfordon för användning på Android Auto, efter det att ärendet hade anmälts till AGCM, men innan den myndigheten hade antagit sitt beslut. Den dag då begäran riktades till Google fanns det emellertid inte någon mall för kategorin laddningstjänstapplikationer för elfordon.

63 De tvivel som fått den hänskjutande domstolen att ställa den tredje och den fjärde frågan föranleds följaktligen av spörsmålet vilken betydelse det har för kvalificeringen av ett beteende som missbruk av dominerande ställning i den mening som avses i artikel 102 FEUF att det – den dag då tillträde begärs till Android Auto – inte fanns någon mall för kategorin laddningstjänstapplikationer för elfordon som möjliggör interoperabilitet mellan sådana applikationer och Android Auto, samt spörsmålet huruvida det finns en skyldighet att utveckla en sådan mall.

64 För det andra har den hänskjutande domstolen ställt den fjärde frågans sista del för att få klarhet i följande. Ska artikel 102 FEUF, för det fall ett dominerande företag är skyldigt att utveckla en mall för en viss kategori av applikationer för att göra tillträde möjligt till en onlineplattform som företaget äger, vilket begärts av ett utomstående företag, genom att se till att de berörda applikationerna och onlineplattformen är interoperabla, och mot bakgrund av det särskilda ansvar som det dominerande företaget har på marknaden, tolkas så, att det företaget måste, när det ställs inför ett flertal fall av begäran om tillträde från utomstående företag, utarbeta objektiva kriterier för att ta ställning till respektive begäran och klassificera dem i prioritetsordning?

65 Det framgår emellertid varken av begäran om förhandsavgörande eller av handlingarna i målet att Google skulle ha tagit emot flera, samtidigt gjorda framställningar från utomstående företag om att utveckla mallar för interoperabilitet mellan Android Auto och applikationer som utvecklats av dessa företag.

66 Även om frågor om tolkningen av unionsrätten presumeras vara relevanta, är en begäran om förhandsavgörande inte till för att möjliggöra rådgivande yttranden i allmänna eller hypotetiska frågor, utan för att tillgodose behov knutna till det faktiska avgörandet av ett mål (dom av den 14 januari 2021, The International Protection Appeals Tribunal m.fl., C-322/19 och C-385/19, EU:C:2021:11, punkt 53 och där angiven rättspraxis).

67 Eftersom den fjärde frågans sista del i själva verket syftar till att erhålla ett rådgivande yttrande från domstolen, kan den inte tas upp till prövning.

68 För det tredje påpekar EU-domstolen att den tredje och den fjärde frågan, i sina övriga aspekter, avser den objektiva motivering som ett dominerande företag kan åberopa avseende ett beteende som kan omfattas av förbudet i artikel 102 FEUF och som består i en vägran att tillhandahålla eller utveckla en mall som ska användas för applikationer som utvecklats av utomstående företag och som gör det möjligt att använda dessa applikationer via en onlineplattform som det dominerande företaget äger, samt den bevisbörda som åvilar det dominerande företaget respektive konkurrensmyndigheten.

69 Mot denna bakgrund ska den hänskjutande domstolen anses ha ställt den tredje och den fjärde frågan, vilka ska prövas tillsammans, för att få klarhet i huruvida artikel 102 FEUF ska tolkas så, att när ett beteende från ett dominerande företags sida som består i att vägra att möjliggöra interoperabilitet mellan en applikation, som utvecklats av ett utomstående företag, och en

onlineplattform, som det dominerande företaget äger, kan kvalificeras som missbruk av dominerande ställning, i den mening som avses i den bestämmelsen, så kan det dominerande företaget som objektiv motivering för sin vägran med fog åberopa att det – den dag då det utomstående företaget begär tillträde – inte finns någon mall som möjliggör interoperabilitet, eller är det dominerande företaget skyldigt att utveckla en sådan mall. För det fall det är den senare hypotesen som är riktig, vill den hänskjutande domstolen dessutom få klarhet i huruvida artikel 102 FEUF ska tolkas så, att det dominerande företaget är skyldigt att, för det första, ta hänsyn till behoven på marknaden i allmänhet eller behoven för det företag som begärt tillträde och, för det andra, att underrätta företaget om den tid som krävs för att utveckla den aktuella mallen eller huruvida konkurrensmyndigheten är skyldig att – utifrån objektiva omständigheter – kontrollera vilken tid som krävs för det dominerande företaget att utveckla en sådan mall.

70 Det följer av domstolens praxis avseende artikel 102 FEUF att ett företag som har en dominerande ställning kan rättfärdiga beteenden som kan falla under förbudet i denna artikel (dom av den 27 mars 2012, Post Danmark, C-209/10, EU:C:2012:172, punkt 40, och dom av den 21 december 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punkt 201 och där angiven rättspraxis).

71 Ett sådant företag kan i detta syfte särskilt visa antingen att dess beteende är objektivt nödvändigt eller att den utestängningseffekt som beteendet ger upphov till kan uppvägas, eller rent av överträffas, av effektivitetsvinster som även gynnar konsumenterna (dom av den 27 mars 2012, Post Danmark, C-209/10, EU:C:2012:172, punkt 41, och dom av den 21 december 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punkt 202 och där angiven rättspraxis).

72 Den hänskjutande domstolen har, för det första, frågat sig huruvida ett dominerande företag som vägrar att ge ett utomstående företag tillträde till en onlineplattform, och såvitt denna vägran är ägnad att få konkurrensbegränsande verkningar, som objektiv motivering för sin vägran med fog kan åberopa att det inte – den dag då tillträde begärs – finns någon mall för en viss kategori av applikationer som gör det möjligt för dessa applikationer och plattformen i fråga att vara interoperabla, eller huruvida det dominerande företaget kan ha en skyldighet att utveckla en sådan mall för att möjliggöra för det utomstående företaget att få tillträde.

73 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkterna 64 och 65 i sitt förslag till avgörande kan en vägran från ett dominerande företag att se till att det råder interoperabilitet mellan en applikation och en onlineplattform, med hänvisning till att det saknas en mall för den berörda kategorin av applikationer, vara objektivt motiverad när beviljandet av interoperabilitet via en sådan mall, antingen i sig eller på grund av egenskaperna hos den applikation som interoperabilitetsbegäran avser, skulle kunna undergräva den aktuella onlineplattformens stabilitet eller den säkra användningen av plattformen, eller om det av andra tekniska skäl är omöjligt att upprätta interoperabilitet genom att utveckla den nämnda mallen.

74 Utöver sådana fall kan däremot inte det faktum att det saknas en mall för den berörda kategorin av applikationer eller att det dominerande företaget stöter på svårigheter att utveckla en sådan mall i sig utgöra en objektiv motivering för det dominerande företaget att vägra tillträde. Med beaktande av såväl behoven hos det företag som efterfrågar tillträde till det dominerande företagets onlineplattform och de svårigheter som det företaget kan stöta på för att utveckla den aktuella mallen, kan det icke desto mindre – med beaktande av samtliga relevanta omständigheter – anses objektivt nödvändigt och proportionerligt att det inte är möjligt att omedelbart införa den begärda interoperabiliteten och att rimlig tid måste avsättas för att utveckla mallen.

75 Relevanta omständigheter i detta hänseende är bland annat den tekniska svårighetsgraden för att utveckla en mall för den aktuella kategorin av applikationer som möjliggör det efterfrågade tillträdet, begränsningar på grund av att det är omöjligt att med kort varsel skaffa sig vissa resurser, i synnerhet personalresurser, som krävs för att utveckla mallen med hänsyn till behoven hos det företag som efterfrågat tillträde, eller begränsningar som det dominerande företaget inte kan påverka och som inverkar på dess kapacitet att utveckla mallen, såsom svårigheter kopplade till den tillämpliga lagstiftningen.

76 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkterna 74 och 75 i sitt förslag till avgörande kan utvecklingen av en sådan mall som möjliggör den efterfrågade interoperabiliteten utgöra en kostnad för det dominerande företaget. Artikel 102 FEUF utgör emellertid inte hinder för att detta företag kräver en lämplig ekonomisk ersättning från det företag som efterfrågat interoperabilitet. En sådan ersättning ska vara skälig och proportionerlig genom att göra det möjligt för det dominerande företaget att, med hänsyn till den verkliga utvecklingskostnaden, göra en lämplig vinst. Bestämmandet av ersättningens storlek påverkar inte beaktandet av denna ersättning i samband med eventuell tillämpning av andra unionsbestämmelser som reglerar, i förekommande fall, ersättning från det företag som efterfrågat interoperabilitet till det dominerande företaget för förvärv av slutanvändare för det förstnämnda företagets applikation.

77 Slutligen kan den omständigheten att det dominerande företaget inte svarar på en begäran från ett utomstående företag om att det förstnämnda företaget ska se till att den onlineplattform som det företaget äger är interoperabel med en applikation som utvecklats av det utomstående företaget utgöra ett indicium på att vägran att ordna sådan interoperabilitet inte är objektivt motiverad.

78 För det andra ska det understrykas att även om bevisbördan för att de omständigheter som utgör en överträdelse av artikel 102 FEUF föreligger vilar på konkurrensmyndigheterna, antingen på unionsnivå eller på nationell nivå, ankommer det emellertid, såsom det erinrats om i punkterna 70 och 71 ovan, på det berörda dominerande företaget att lägga fram en eventuell objektiv motivering och att anföra argument och åberopa bevisning avseende denna motivering.

79 När det dominerande företaget har mött detta krav ankommer det därefter på den berörda konkurrensmyndigheten att, om den avser att göra gällande missbruk av dominerande ställning, visa att det saknas fog för de argument och den bevisning som det dominerande företaget har anfört respektive åberopat och att den motivering som lagts fram inte kan godtas.

80 I ett sådant fall som det som är aktuellt i det nationella målet ankommer det i detta avseende på den behöriga konkurrensmyndigheten att kontrollera huruvida det dominerande företagets vägran att utveckla en mall för den aktuella kategorin av applikationer som möjliggör interoperabilitet mellan en onlineplattform som ägs av det dominerande företaget och en applikation som utvecklats av ett utomstående företag är objektivt nödvändig och bedöma huruvida vägran är proportionerlig. Konkurrensmyndigheten får bland annat beakta de skäl som det dominerande företaget meddelat det utomstående företaget för att motivera sin vägran och övriga relevanta omständigheter.

81 Mot bakgrund av det anförda ska den tredje och den fjärde frågan besvaras enligt följande. Artikel 102 FEUF ska tolkas så, att när ett beteende från ett dominerande företags sida som består i att vägra att möjliggöra interoperabilitet mellan en applikation, som utvecklats av ett utomstående företag, och en onlineplattform, som det dominerande företaget äger, kan kvalificeras som missbruk av dominerande ställning, i den mening som avses i den bestämmelsen, så kan det dominerande företaget som objektiv motivering för sin vägran med fog

åberopa att det – den dag då det utomstående företaget begär tillträde – inte finns någon mall som möjliggör interoperabilitet, när beviljande av interoperabilitet via denna mall, antingen i sig eller på grund av egenskaperna hos den applikation som interoperabilitetsbegäran avser, skulle kunna undergräva den aktuella onlineplattformens stabilitet eller den säkra användningen av plattformen, eller om det av andra tekniska skäl är omöjligt att upprätta interoperabilitet genom att utveckla den nämnda mallen. Om detta inte är fallet är det dominerande företaget skyldigt att utveckla en sådan mall inom en tidsram som är rimlig och erforderlig för detta ändamål och, i förekommande fall, mot lämplig ekonomisk ersättning – med beaktande av behoven hos det utomstående företag som efterfrågat att mallen ska utvecklas, den verkliga utvecklingskostnaden och det dominerande företagets rätt att göra en lämplig vinst.

Den femte frågan

82 Den hänskjutande domstolen har ställt den femte frågan för att få klarhet i huruvida artikel 102 FEUF ska tolkas så, att en konkurrensmyndighet är skyldig att, vid bedömningen av huruvida en vägran av ett dominerande företag att se till att en onlineplattform som det företaget äger är interoperabel med en applikation som utvecklats av ett utomstående företag utgör missbruk av dominerande ställning, avgränsa den marknad i efterföljande led på vilken vägran kan få konkurrensbegränsande verkningar, även om denna marknad endast är en potentiell marknad.

83 Det ska i detta hänseende erinras om att avgränsningen av den relevanta marknaden vid tillämpningen av artikel 102 FEUF i princip ska ske före bedömningen av huruvida det berörda företaget har en dominerande ställning (se, för ett liknande resonemang, dom av den 21 februari 1973, Europemballage och Continental Can/kommissionen, 6/72, EU:C:1973:22, punkt 32). Syftet med denna avgränsning är att definiera det område inom vilket det ska avgöras huruvida detta företag i betydande omfattning kan agera oberoende i förhållande till sina konkurrenter, sina kunder och konsumenterna (se, för ett liknande resonemang, dom av den 9 november 1983, Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin/kommissionen, 322/81, EU:C:1983:313, punkt 37, och dom av den 27 juni 2024, kommissionen/Servier m.fl., C-176/19 P, EU:C:2024:549, punkt 381).

84 För att kunna bedöma huruvida en vägran, såsom den som beskrivits i punkt 82 ovan, utgör missbruk av dominerande ställning, måste det göras åtskillnad mellan två marknader, nämligen dels den marknad som onlineplattformen tillhör och på vilken det företag som äger denna plattform har en dominerande ställning, vilken i allmänhet utgör marknaden i föregående led, dels den marknad på vilken applikationen används av det företag som efterfrågat interoperabilitet mellan applikationen och plattformen för att producera en annan vara eller för att tillhandahålla en annan tjänst och på vilken de konkurrensbegränsande verkningarna av det dominerande företagets beteende kan uppstå, varvid den marknaden utgör en angränsande marknad, särskilt en marknad i efterföljande led.

85 Vid tillämpningen av artikel 102 FEUF kräver avgränsningen av marknaden i efterföljande led inte nödvändigtvis någon exakt avgränsning av produktmarknaden och av den geografiska marknaden. Under vissa omständigheter räcker det att en potentiell, eller till och med hypotetisk, marknad kan identifieras (dom av den 29 april 2004, IMS Health, C-418/01, EU:C:2004:257, punkt 44). När den berörda marknaden i efterföljande led fortfarande är under utveckling eller genomgår snabba förändringar och denna marknads omfattning därför inte är exakt avgränsad vid den tidpunkt då det dominerande företaget genomför det beteende som påstås utgöra missbruk av dominerande ställning, räcker det nämligen att konkurrensmyndigheten identifierar denna marknad, även om det endast är en potentiell marknad. Med beaktande av denna marknads kännetecken och

potentiella omfattning måste konkurrensmyndigheten därefter visa att detta beteende kan få konkurrensbegränsande verkningar på den marknaden, även om det endast finns en potentiell konkurrens på nämnda marknad mellan det dominerande företagets varor eller tjänster och, beträffande ett beteende från det företagets sida som består i att – efter begäran framställd av ett utomstående företag – vägra interoperabilitet med en onlineplattform som det dominerande företaget äger, de varor eller tjänster som erbjuds av det företag som begär interoperabilitet.

86 Mot bakgrund av det anförda ska artikel 102 FEUF tolkas enligt följande. En konkurrensmyndighet får, vid bedömningen av huruvida en vägran av ett dominerande företag att se till att en onlineplattform som det företaget äger är interoperabel med en applikation som utvecklats av ett utomstående företag utgör missbruk av dominerande ställning, begränsa sig till att identifiera den marknad i efterföljande led på vilken vägran kan få konkurrensbegränsande verkningar, även om denna marknad i efterföljande led endast är en potentiell marknad, varvid en sådan identifiering inte nödvändigtvis kräver en exakt avgränsning av den relevanta produktmarknaden och den relevanta geografiska marknaden.

Rättegångskostnader

87 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (stora avdelningen) följande:

1) **Artikel 102 FEUF ska tolkas så, att en vägran från ett dominerade företag som har utvecklat en onlineplattform att – på begäran av ett utomstående företag – se till att denna onlineplattform är interoperabel med en applikation som utvecklats av det utomstående företaget kan utgöra missbruk av dominerande ställning, även om plattformen inte är oundgänglig för att kunna driva applikationen affärsmässigt på en marknad i efterföljande led, men kan göra applikationen attraktivare för konsumenterna, när plattformen i fråga inte har utvecklats av det dominerande företaget enbart för den egna verksamheten.**

2) **Artikel 102 FEUF ska tolkas så, att den omständigheten att såväl det företag som har utvecklat en applikation och begärt att ett dominerande företag ska se till att en onlineplattform som det sistnämnda företaget äger är interoperabel med applikationen, som det förstnämnda företagets konkurrenter har fortsatt att vara aktiva på den marknad som applikationen ingår i och har byggt upp sina positioner på den marknaden, trots att de inte haft sådan interoperabilitet, visar inte i sig att det dominerande företagets vägran att efterkomma denna begäran inte kunde få några konkurrensbegränsande verkningar. Det ska – mot bakgrund av samtliga relevanta faktiska omständigheter – bedömas huruvida det dominerande företagets beteende var ägnat att hindra upprätthållandet eller utvecklingen av konkurrensen på den relevanta marknaden.**

3) **Artikel 102 FEUF ska tolkas så, att när ett beteende från ett dominerande företags sida som består i att vägra att möjliggöra interoperabilitet mellan en applikation, som utvecklats av ett utomstående företag, och en onlineplattform, som det dominerande företaget äger, kan kvalificeras som missbruk av dominerande ställning, i den mening som avses i den bestämmelsen, så kan det dominerande företaget som objektiv motivering för sin vägran med fog åberopa att det – den dag då det utomstående företaget begär tillträde – inte finns någon mall som möjliggör interoperabilitet, när beviljande av interoperabilitet via denna mall, antingen i sig eller på grund av egenskaperna hos den applikation som interoperabilitetsbegäran avser, skulle kunna undergräva den aktuella onlineplattformens stabilitet eller den säkra användningen av plattformen, eller om det av andra tekniska skäl är omöjligt att upprätta interoperabilitet genom att utveckla den nämnda mallen. Om detta inte är fallet är det dominerande företaget skyldigt att utveckla en sådan mall inom en tidsram som är rimlig och erforderlig för detta ändamål och, i förekommande fall, mot lämplig ekonomisk ersättning – med beaktande av behoven hos det utomstående företag som efterfrågat att mallen ska utvecklas, den verkliga utvecklingskostnaden och det dominerande företagets rätt att göra en lämplig vinst.**

4) **Artikel 102 FEUF ska tolkas så, att en konkurrensmyndighet får, vid bedömningen av huruvida en vägran av ett dominerande företag att se till att en onlineplattform som det företaget äger är interoperabel med en applikation som utvecklats av ett utomstående företag utgör missbruk av dominerande ställning, begränsa sig till att identifiera den marknad i efterföljande led på vilken vägran kan få konkurrensbegränsande verkningar, även om denna marknad i efterföljande led endast är en potentiell marknad, varvid en sådan identifiering inte nödvändigtvis kräver en exakt avgränsning av den relevanta produktmarknaden och den relevanta geografiska marknaden.**

Underskrifter